

Kristiansand
kommune

Åpen

Arkitektkonkurranse

Ny paviljong i Wergelandsparken

Øvre Torv i Kristiansand sentrum

INNHold

Innledning 3

Bakgrunn 4

Historie 5

Dagens situasjon 12

Mål og føringer 13

Konkurranseskriterier, tidsplan, kunngjøring og juryering 16

Vedleggliste 19

Innledning

Kristiansand kommune inviterer herved arkitekter og landskapsarkitekter til åpen arkitektkonkurranse om utforming av ny paviljong i Wergelandsparken, ved torvet i Kristiansand sentrum.

Med konkurransen ønsker vi å skape et prosjekt av høy arkitektonisk og funksjonell kvalitet som blir et inspirerende og levende møtested for byens beboere og besøkende. Et sted som også skal brukes som scene ved spesielle tilstelninger, enten det er konserter, taler, appeller eller andre aktiviteter.

Vi har til hensikt at vinneren av konkurransen skal være med videre i forprosjekt- og gjennomføringsfasen av paviljong-prosjektet.

Vi ser fram til å se forslagene og ønsker deltakerne lykke til med arbeidet!

Bakgrunn

Tidligere paviljong ble oppført i 1991 i forbindelse med byens 350-årsjubileum. Paviljongen ble skadet under byggingen av parkeringskjelleren i 2016 og kan ikke lenger brukes. Det er derfor besluttet at det skal lyses ut konkurranse om utforming av ny paviljong.

Det er utarbeidet en mulighetsstudie av MMW Arkitekter AS for prosjektet om ny paviljong, da med tema temporære installasjoner. For å sikre like konkurransevilkår, er mulighetsstudien vedlagt konkurransegrunnlaget som vedlegg 2. Det presiseres i den forbindelse at oppdragsgiver ikke anser at MMW Arkitekter AS har noen konkurransefordel som forhindrer dem fra å delta i konkurransen på normalt vis.

Tidligere paviljong v/ arkitekt Nils Svensson.

Historie

Kristiansands grunnleggelse

Paa en Plads udj Nednes Lehn udj Vort Rige Norge, Som kaldis Sanden, Enn Kiøstad Sømmesteds at Lade fundere och Anlegge, Som skal kaldis Christian sand.

Befaling om grunnleggelse av Kristiansand by ble undertegnet av kong Christian den 4. den 5.juli i 1641.

Lister og Mandals amr nr 2: Carte over Christiansand og Flecherør Haufn (Historiske kart, Kartverket)

Kvadraturen – Byplan etter renessansens ideal

I 1642 fikk den danske ingeniøren Hans Jacobsen Schiørt i oppdrag av Christian IV å utforme Kristiansand by. Byplanen ble skissert som et firkantet rutenett med et sentrum bestående av 54 rektangulære kvartaler med fem gater fra vesterhavnen mot elven og åtte gater fra østerhavnen mot Baneheia. I dag varierer kvartalene i størrelse, men det er ingen grunn til å tvile på at Schiørts ide var at alle rektanglene skulle være like store. Det ville gi en byplan etter renessansens ideal om harmoni og likevekt.

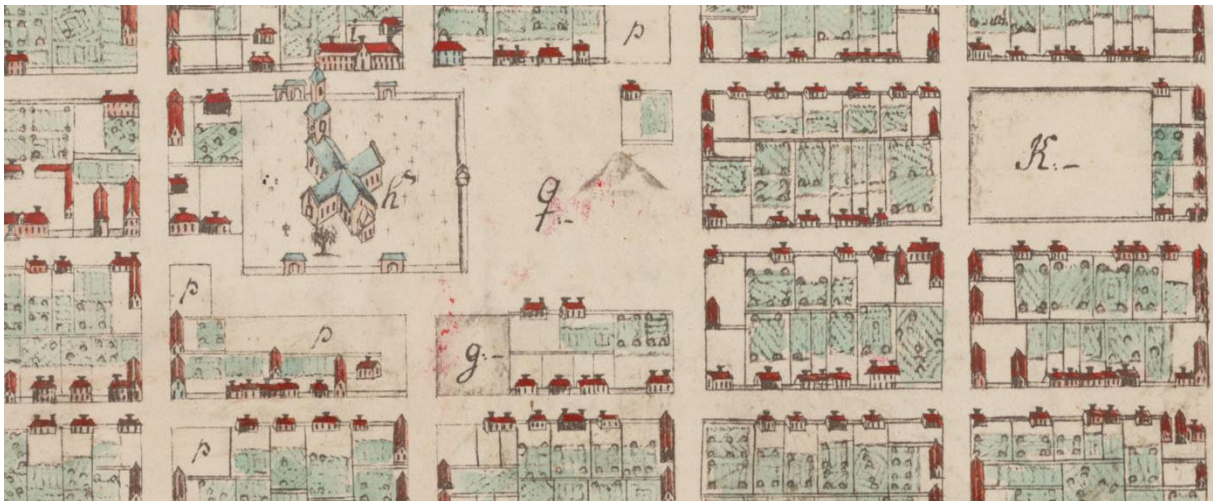

Kart over Kristiansand i 1764 (Historiske kart, Kartverket)

Torvets plassering og funksjoner

Med bakgrunn i renessansens estetiske krav hadde valget av torv midt i byen vært naturlig. Men i Kristiansand var det også et praktisk moment. På grunn av «et Bierg», flyttet byplanleggerne torvet vesterover på den andre siden av fjellknausen.

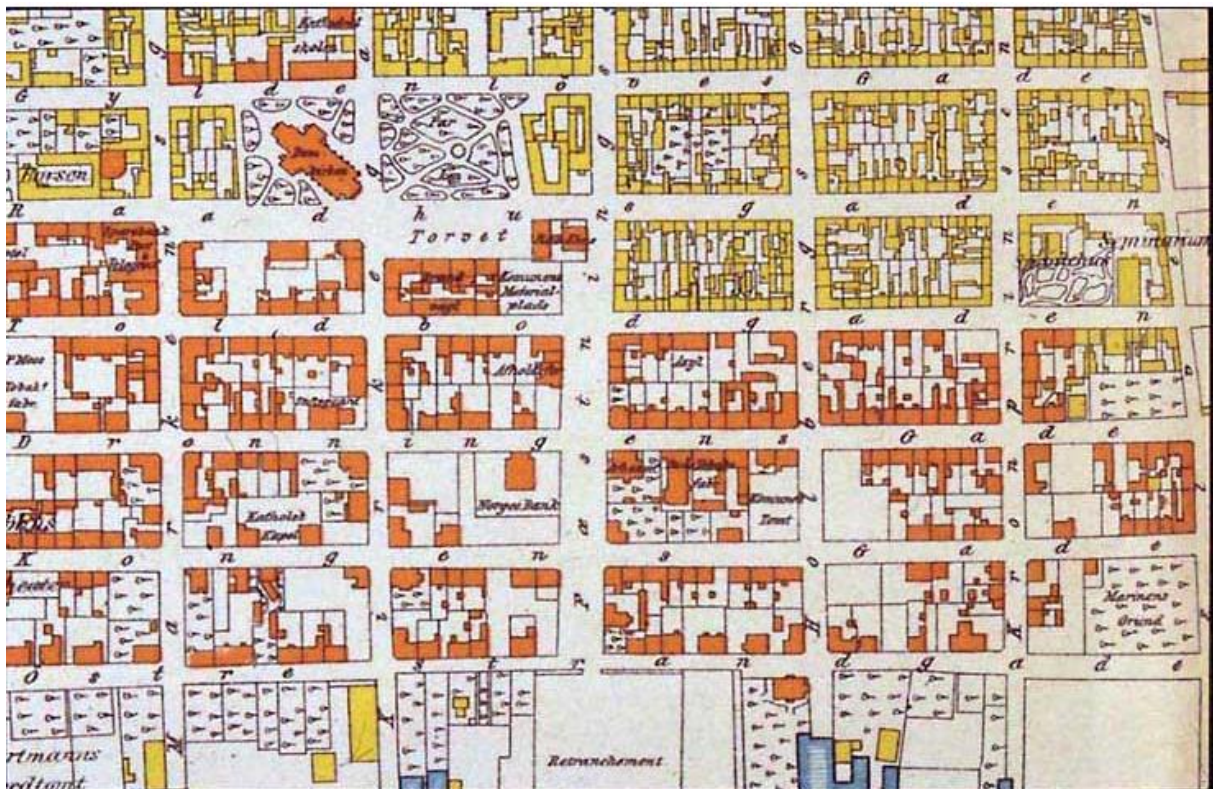
I hele det dansknorske rike var det visse funksjoner som skulle foregå på byens torvområde. Torvet var byens storstue, og den skulle ivareta en del offentlige og halvoffentlige virksomheter. En av de viktigste funksjonene var markedene. Markedsdagene var handelsdager da de lokale bøndene solgte sine produkter til byens borgere. Men torvet var også stedet for folkelige forlystelser, militære øvelser og stedet for rettshåndhevelse. I Kristiansand var det kirkens plassering som var med på å bestemme hvor torvet skulle ligge, ikke omvendt som i andre kjøpsteder. Torvets plassering i direkte tilknytning til kirken skulle få stor betydning for bruken av plassen. Men viktig var det også at kongen like etter grunnleggelsen i 1641, bestemte at alle kjøpmenn som tok borgerskap i byen, skulle bygge store hus på torvet.

Torvet, kirken og kirkegården slik området ble skildret på et kart fra 1764 (Historiske kart, Kartverket)

Bybrannen - Fra trehus til murhus

I 1892 herjet den store bybrannen, som la store deler av den sør-østlige byen i ruiner, ca. en tredjedel av byens sentrum gikk tapt. Det ble dermed innført murtvang, som skulle sikre at ny bebyggelse ble reist i brannsikre materialer. Deler av det som tidligere hadde vært trehusbebyggelse var nå nødt til å bli mur-bebyggelse etter brannen. Tollbodgaten er et tydelig eksempel på endringen i bybildet, da den ene siden består av trehus og den andre er i mur.

De røde bygningene viser mur-bebyggelsen etter bybrannen

Posebyen

Trehusbebyggelsen som ikke ble tatt av brannen, blir blant noen kalt "Posebyen" og er i dag Kristiansands eldste bydel. Opprinnelsen til navnet Posebyen er noe uklart. En forklaring er at det stammer fra det franske «repos» som betyr hvilested. Dette fordi innbyggerne av denne delen av byen hadde gode inntekter ved å losjere soldater fra festningene.

Wergelandsparken

Wergelandsparken ble etablert av Oscar Wergeland i årene 1859-1860, og var byens grønne park. I siste halvdel av 1900-tallet sto imidlertid parken uforandret, mens utvikling i resten av byen gikk framover. I 1999 ble det dannet ei Wergelandsgruppe, som samla inn penger, og fornya parken med blomster og lys, samtidig som de opprettholdt den historiske engelske landskapsstilen. Parken er en grønn oase i hjertet av byen, og er ofte i bruk både av fastboende og turister.

Wergelandsparken i vinterdrakt. Foto: Kjell Inge Søreide

Torvet – 350 år

Torvet var sentrum for det pulserende liv og samlingsplass for alle. Området var opprinnelig en sandflate, men ble steinsatt i 1686, da byens borgere ble pålagt å steinsette hver sine fortau til midt i gateløpet for å redusere støvproblemet i byen. I nyere tid ble Torvet asfaltert.

I 1991 fikk Kristiansand 3,5 millioner kroner fra miljøbymidler, og mesteparten ble øremerket Torvet. Da asfalten ble fjernet, fant man en nesten intakt kuppelsteinsbelegning. Belegningen ble forsiktig restaurert, og for å sikre maksimal fremkommelighet til rådhuset, Byhallen og Domkirka, ble det lagt ned gangbaner av gneisheller.

Fontenen på Torvet ble opprinnelig reist i Wergelandsparken i 1866. Der stod den frem til 1908, da den måtte vike plassen for statuen av Wergeland. Fontenen ble flyttet til Torvet, der den stod i 30 år, før den

ble demontert og satt på lager. Der stod den gjemt og glemt inntil 1991, da den ble restaurert og satt opp på Torvet igjen, i anledning Kristiansands 350-årsjubileum.

Etter vedtak om ny parkeringskjeller under Torvet, ble det mulighet for å restaurere og videreutvikle torvgulvet både historisk, estetisk og bruksmessig som byens storstue og møteplass. Fontener på sommeren og isbane om vinteren er blant de nye attraksjonene. Det ble arrangert en stor åpningsfest for det nye Torvet 16.08.2018.

Dronebilde fra torvet. Foto: Tor Erik Schrøder

Dagens situasjon

Etter åpninga i 2018 er Torvet igjen blitt en samlingsplass for alle. Her er fortausrestauranter på rekke og rad, og faste utsalgsboder med mat, grønnsaker og blomster. Det er en rekke ulike arrangementer gjennom hele året – konserter, ulike happeninger og markeder. Til jul blir Torvet pynta opp til julemarked, og gjennom vintermånedene er det yrende liv på den nye isbanen øverst på Torvet.

Nedre torv er prioritert for torvhandel, mens øvre Torv er prioritert for arrangementsareal.

Åpning av Julebyen og isbanen. Foto: Lisan Gjendem

Mål og føringer

Mål

Med konkurransen ønsker vi å skape et prosjekt av høy arkitektonisk og funksjonell kvalitet som blir et inspirerende og levende møtested for byens beboere og besøkende. Et sted som også skal brukes som scene ved spesielle tilstelninger, enten det er konserter, taler, appeller eller andre aktiviteter.

Føringer

- Tiltaket skal plasseres innenfor avgrensning vist i vedlegg 1, fortrinnsvis ved bruk av eksisterende betong-platting, rampe og trapper.
- Paviljongen skal ha et permanent tak som dekker tilstrekkelig scenegulv for at man kan gjennomføre ulike arrangementer. Det skal ikke være permanente vegger i paviljongen, men det er ønskelig å se på mulighet for en fleksibel løsning for å skjerme noen av veggene. Ny paviljong skal ikke oppleves som en barriere, god sikt inn og ut av parkanlegget skal opprettholdes.
- Multibruk. Paviljongen som scene skal ha mulighet til å henvende seg mot tre sider, slik at man kan ha parallelle aktiviteter på øvre Torv og i Wergelandsparken. Scenen skal brukes til alt fra taler, konserter performance-kunst til idrettsarrangement / speaker-tjenester. Det vises til vedlegg 6.
- Ved ulike framføringer og arrangement vil lyddekning skje via lydforsterkningsanlegg (elektronisk forsterket lyd).
Det skal være nødvendig opphengsmuligheter for sceneteknikk, lys og lyd.

Oppheng lyd: Det skal være muligheter til å henge opp høyttalere på tre sider, totalt 6 punkter.

- Mot torvet - minimum 8 meter mellom disse to punktene.
- Mot parken – minimum 8 meter mellom disse to punktene.
- Mot kirken - minimum 8 meter mellom disse to punktene.

Oppheng lys: Det skal etableres opphengsmuligheter i 2 akser, retning torget – parken (sørøst – nordvest), med avstand 6 meter mellom aksene.

- Clearance, dvs. nettohøyde underkant tak/himling og scenegulv skal være minimum 4,5 meter.
- I akustisk design av paviljongen skal det primært vektlegges at det brukes lydforsterkningsanlegg (elektronisk forsterket lyd) ved arrangementer. Paviljongen skal utformes slik at den bidrar til gode utøverforhold og fremmer samspill på scenen. Taket må ikke være slik at det oppstår uheldige fokuseringseffekter, dvs. at takrefleksjonene konsentreres i et fåtall punkter/soner.
- Paviljongen skal belyses. Det vises til beskrivelse nedenfor.
- Det må tas stilling til og beskrives hvordan ny paviljong forholder seg til nabobygget (trappe- og heishuset til Torvet parkering).
- Ny paviljong må hensynta nabotrærne inkl. trærnes rotsystemer.
- Det skal benyttes robuste materialer som har gode miljøegenskaper
- Paviljongen skal være universelt utformet.
- Det ble i 2019 bevilget 3,0 millioner til prosjektet. Ytterligere bevilgninger skal vurderes. Bearbeiding av prosjektet, detaljprosjektering og gjennomføringsfase vil være avhengig av at prosjektet er økonomisk realiserbart, slik at det kan fattes vedtak om igangsetting.

- Detaljreguleringsplan- Torvet parkering. PlanID 1279. Paviljong skal plasseres innenfor formål K4. Eksisterende høydebestemmelse (6.4) for paviljong gjelder ikke i denne konkurransen. I konkurransen setter kommunen krav til minimum nettohøyde tak-scenegulv: 4,5 m. Planens høydebestemmelse (6.4) vil søkes endret (PBL §12-14) etter at vinnerforslaget er kåret.

Link til reguleringsplan:

https://webhotel3.gisline.no/Webplan_4204/gl_planarkiv.aspx?planid=1279

Belysning

Naturlig og kunstig lys er med på å forme vår opplevelse av rom og arkitektur. Det anses som sentralt å benytte belysningen som et identitetsskapende element, for å styrke særtrekk og underbygge paviljongens kvaliteter og karakter. Det skal legges opp til et diskret og rolig belysningsmiljø, som skal underbygge parkens imøtekommende preg når mørket faller på.

Konkurranseskriterier, tidsplan, kunngjøring og juryering

Evaluering

Dette programmet med tilhørende vedlegg, sammen med eventuell utfyllende informasjon som kan bli gitt i konkurranseperioden, danner grunnlaget for konkurransen. Gjennom konkurransen skal juryen finne fram til det løsningsforslaget som samlet sett ivaretar konkurransens intensjoner og krav på en best mulig måte. Løsningsforslagene vil bli evaluert etter en helhetsvurdering basert på følgende vurderingskriterier:

- Arkitektonisk konsept
- Miljø- og bærekraft
- Akustikk
- Gjennomførbarhet

Tidsplan

- Utlysning av konkurranse: uke 12.
- Frist for spørsmål 15.mai 2024
- Innleveringsfrist: 22.mai kl. 1200, 2024
- Bearbeidingsfase og forprosjekt: høsten 24
- Detaljprosjekt og gjennomføringsfase: våren 2025.

Fremdriften etter offentliggjøring av konkurransens vinner er tentativ.

Bearbeiding av prosjektet, detaljprosjektering og gjennomføringsfase vil være avhengig av at prosjektet er økonomisk realiserbart, slik at det kan fattes vedtak om igangsetting.

Kunngjøring og innlevering

Konkurransen er kunngjort på Mercell.

Konkurransen er basert på innlevering og bedømming av anonymiserte forslag.

Krav til innlevering:

- Konvolutt 1
Konvolutten merkes *Konvolutt 1 og med motto* (Anonymt).
Konvolutten skal inneholde 4 eksemplarer/mapper med konseptskisser (opptil 3 sider A3). Det skal leveres en kort prosjektbeskrivelse, situasjonsplan, snitt, fasadeoppriss og en visualisering med bruk av vedlegg 8_ foto; ståsted Øvre torv.
- Konvolutt 2
Konvolutten skal merkes *Konvolutt 2 og med motto* (Anonymt).
Konvolutten skal inneholde dokumentasjon av tilbudt arkitektteam.

Konvolutt 2 åpnes først når juryen har evaluert ferdig og vedtatt en 1.plass og 2.plass i konkurransen.

Begge konvolutter skal leveres innen fristen, 22.mai kl. 1200 til:

Innbyggertorg i Kvadraturen

Rådhuskvartalet

Rådhusgata 18 – 1. etasje. Inngang fra Tollbodgata og fra Torvet.

Jury

Juryen er satt sammen for å sikre riktigst mulig vurdering av de innleverte forslagene.

Juryen vil bestå av:

- Ragnar Evensen (juryleder), Direktør for by- og stedsutvikling og sivilarkitekt, Kristiansand kommune.
- Aase Hørdsdal, Parksjef og landskapsarkitekt, Kristiansand kommune
- Tore Løvland, Arrangementskoordinator, Kristiansand kommune
- Andreas Stensland (jurysekretær), sivilarkitekt, Kristiansand kommune

Juryen kan hente inn ekstern bistand og ressurser, dersom det er behov for det.

Premiering

1. premie honoreres med NOK 200 000 og tjenestekontrakt for det videre oppdraget.
2. premie honoreres med NOK 100 000

Juryens mandat:

Juryen har mandat til å avgjøre konkurransen og kåre en vinner.

Juryens rapport

Tildeling vil bli presentert i en juryrapport som publiseres på Merzell.

Vedleggliste

- Vedlegg 1 Avgrensing
- Vedlegg 2 Mulighetsstudie v/ MMW arkitekter
- Vedlegg 3 Kartgrunnlag
- Vedlegg 4a Trappe- og heishus, rammesøknad
- Vedlegg 4b Trappe- og heishus, som bygget
- Vedlegg 5 Tegninger av paviljong-platting
- Vedlegg 6 Arrangement
- Vedlegg 7 Bilder
- Vedlegg 8 Foto – ståsted Øvre torv
- Vedlegg 9 Reguleringsplan Torvet parkering (sosi, dwg, dxf)

Foto: Kjell Inge Søreide